WERKEN MET RIJKE TEKSTEN IN HET NVT-ONDERWIJS

Bojana Budimir
Jana Živkić

online

1 oktober 2026

taal: unie

Universiteit van Belgrado
Filologische faculteit
Vakgroep neerlandistiek

Wie zijn wij?

Mondiaal Neerlandistiek
Online tijdschrift voor taal- en letterkunde

Een brug tussen twee culturen

27 februari 2025 door *Bojana Budimir* — *Reageer*

De vakgroep neerlandistiek te Belgrado

De vakgroep Neerlandistiek aan de Universiteit van Belgrado speelt een unieke rol in het slaan van een culturele brug tussen het Nederlands en het Servisch – twee kleinere talen en culturen die in het verleden weinig directe contacten hadden. Sinds de oprichting in 1987 heeft de vakgroep binnen de Filologische faculteit de missie opgepakt om de taal, literatuur en cultuur van Nederland en Vlaanderen te introduceren bij Servische studenten en een dieper wederzijds begrip te bevorderen.

Universiteit van Belgrado
Filologische faculteit
Vakgroep neerlandistiek

Wie zijn wij? (Bojana)

DLIT
DUTCH LITERATURE IN TRANSLATION

https://dlit.phaidra.org/

PETRA-NED
NETWORK

https://petraned.com/

EUROPEAN ASSOCIATION FOR MACHINE TRANSLATION

CELA EU
Connecting Emerging Literary Artists

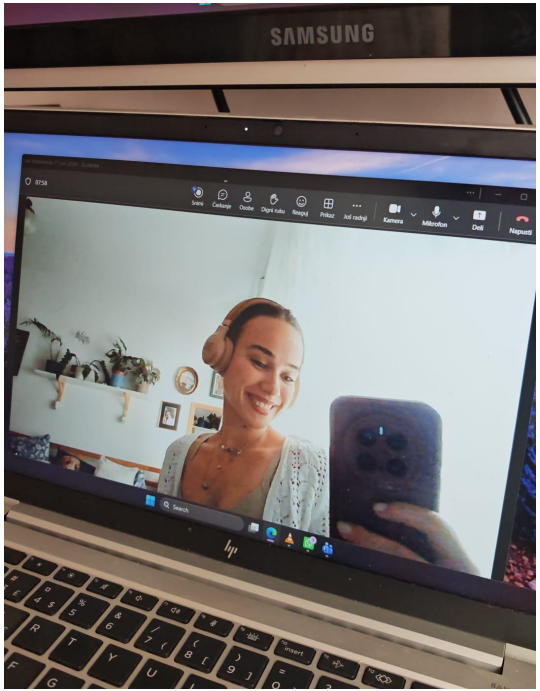
Universiteit van Belgrado
Filologische faculteit
Vakgroep neerlandistiek

Wie zijn wij? (Jana)

CELA EU
Connecting Emerging Literary Artists

Universiteit van Belgrado
Filologische faculteit
Vakgroep neerlandistiek

Handreiking rijketeksten.org voor het NVT-onderwijs

Mondiaal Neerlandistiek
Online tijdschrift voor taal- en letterkunde

Homepage Jong Neerlandistiek Frisistyk Mondiaal

Authentieke teksten voor de NVT-klas: rijketeksten.org nu ook voor docenten buiten het taalgebied

30 juli 2026 door *Bojana Budimir* — *Reageer*

Wie Nederlands leert als vreemde taal, weet hoe groot de afstand kan zijn tussen de leergang en de echte taal. De taal klinkt anders dan ze op papier staat, leergangen bieden weinig ruimte voor cultuurspecifieke verdieping, en het lesmateriaal biedt zelden een venster op de diversiteit van de Nederlandstalige wereld. Medewerkers van de vakgroep Neerlandistiek aan de Universiteit van Belgrado werkten mee aan een project dat die kloof wil dichten. In opdracht van de Nederlandse Taalunie ontwikkelden zij een didactische handreiking die docenten Nederlands als vreemde taal (NVT) helpt om het platform rijketeksten.org in te zetten in de les. De handreiking zal beschikbaar zijn op de bestaande website rijketeksten.org voor het begin van het nieuwe academische jaar.

Wat zijn rijke teksten?

De website rijketeksten.org is een initiatief van de Nederlandse Taalunie, gelanceerd in 2022. Het platform biedt inmiddels meer dan 1.000 authentieke teksten voor leerlingen van 2,5 tot 18 jaar, aangevuld met educatief inspiratiemateriaal voor leraren. Rijke teksten zijn geen vereenvoudigd lesmateriaal, maar echte teksten zoals krantenartikelen, romanfragmenten, podcasts, gedichten en graphic novels die uitnodigen tot diepgaand lezen, nadenken en gesprek. Ze zijn gelaagd: thematisch, inhoudelijk en emotioneel, en nodigen leerders uit om actief betekenis te construeren en verbanden te leggen met hun eigen ervaringen en de wereld om hen heen.

Het platform was oorspronkelijk bedoeld voor leraren in het kleuter-, primair en voortgezet onderwijs in Nederland en Vlaanderen. Maar vanuit het NT2- en NVT-veld kwamen steeds meer signalen dat ook daar grote interesse bestaat om met rijke teksten te werken. De Taalunie heeft hierop ingespeeld door het platform verder door te ontwikkelen voor gebruik buiten het taalgebied.

taal: unie | Iedereen taalcompetent: werken met rijke teksten

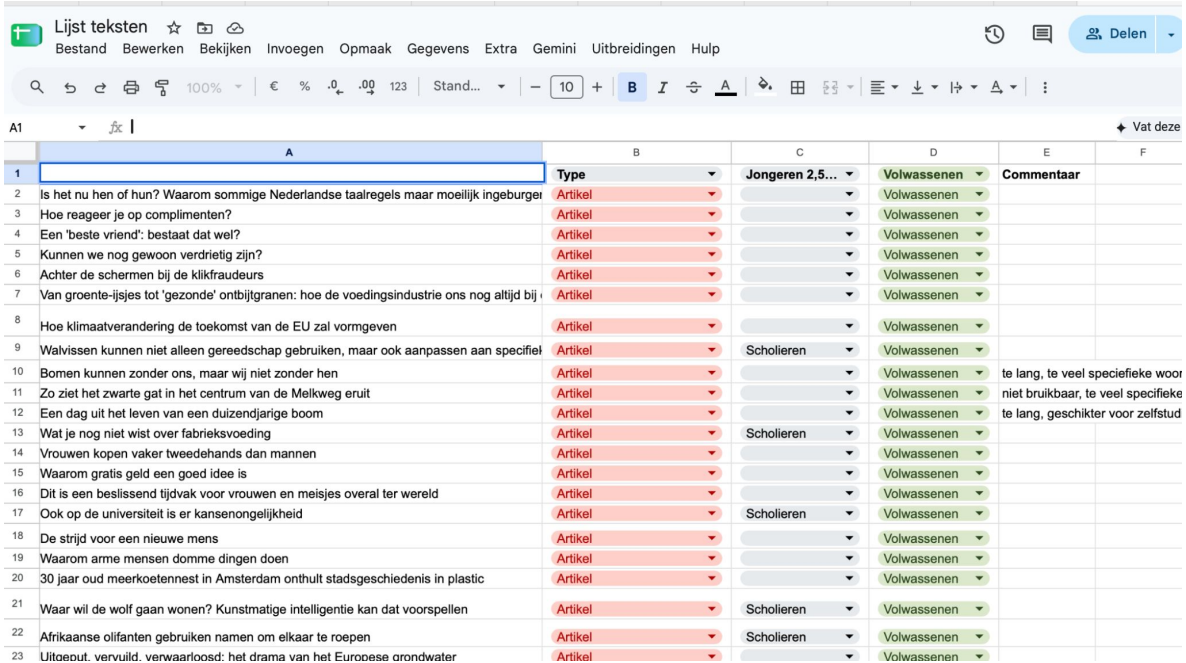
Universiteit van Belgrado
Filologische faculteit
Vakgroep neerlandistiek

Handreiking rijketeksten.org voor het NVT-onderwijs

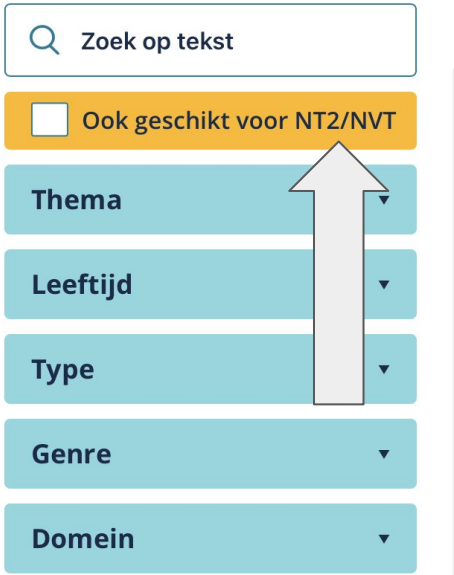

Universiteit van Belgrado
Filologische faculteit
Vakgroep neerlandistiek

Handreiking rijketeksten.org voor het NVT-onderwijs

	A	B	C	D	E	F
1		Type	Jongeren 2,5...	Volwassenen	Commentaar	
2	Is het nu hen of hun? Waarom sommige Nederlandse taalregels maar moeilijk ingeburger	Artikel		Volwassenen		
3	Hoe reageer je op complimenten?	Artikel		Volwassenen		
4	Een 'beste vriend': bestaat dat wel?	Artikel		Volwassenen		
5	Kunnen we nog gewoon verdrietig zijn?	Artikel		Volwassenen		
6	Achter de schermen bij de klikfraudeurs	Artikel		Volwassenen		
7	Van groente-ijsjes tot 'gezonde' ontbijtgranen: hoe de voedingsindustrie ons nog altijd bij	Artikel		Volwassenen		
8	Hoe klimaatverandering de toekomst van de EU zal vormgeven	Artikel		Volwassenen		
9	Walvissen kunnen niet alleen gereedschap gebruiken, maar ook aanpassen aan specifiek	Artikel	Scholieren	Volwassenen		
10	Bomen kunnen zonder ons, maar wij niet zonder hen	Artikel		Volwassenen	te lang, te veel speciefieke woor	
11	Zo ziet het zwarte gat in het centrum van de Melkweg eruit	Artikel		Volwassenen	niet bruikbaar, te veel specifieke	
12	Een dag uit het leven van een duizendjarige boom	Artikel		Volwassenen	te lang, geschikter voor zelfstud	
13	Wat je nog niet wist over fabrieksvoeding	Artikel	Scholieren	Volwassenen		
14	Vrouwen kopen vaker tweedehands dan mannen	Artikel		Volwassenen		
15	Waarom gratis geld een goed idee is	Artikel		Volwassenen		
16	Dit is een beslissend tijdvak voor vrouwen en meisjes overal ter wereld	Artikel		Volwassenen		
17	Ook op de universiteit is er kansenongelijkheid	Artikel	Scholieren	Volwassenen		
18	De strijd voor een nieuwe mens	Artikel		Volwassenen		
19	Waarom arme mensen domme dingen doen	Artikel		Volwassenen		
20	30 jaar oud meerkoetennest in Amsterdam onthult stadsgeschiedenis in plastic	Artikel		Volwassenen		
21	Waar wil de wolf gaan wonen? Kunstmatige intelligentie kan dat voorspellen	Artikel	Scholieren	Volwassenen		
22	Afrikaanse olifanten gebruiken namen om elkaar te roepen	Artikel	Scholieren	Volwassenen		
23	Uitgeput, vervuild, verwaarloosd: het drama van het Europese grondwater	Artikel		Volwassenen		

Universiteit van Belgrado
Filologische faculteit
Vakgroep neerlandistiek

Handreiking rijketeksten.org voor het NVT-onderwijs

Rijke teksten

Op deze website vind je voorbeelden van rijke teksten voor leerlingen van 2 tot 18 jaar om jouw taal- en zaakvaklessen mee te verrijken.

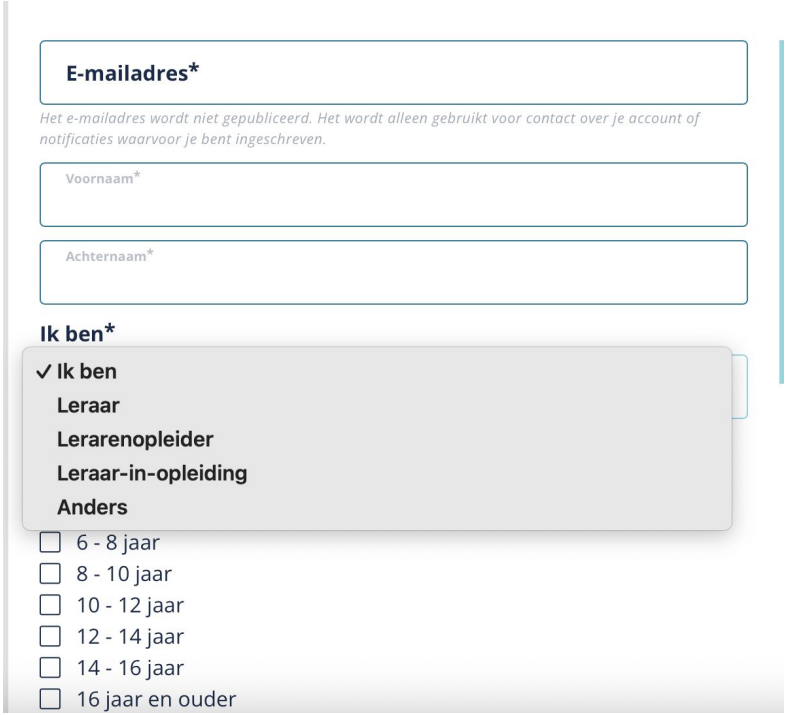
Daarnaast leer je hier ook wat rijke teksten zijn en hoe je ermee kunt werken.

Universiteit van Belgrado
Filologische faculteit
Vakgroep neerlandistiek

Handreiking rijketeksten.org voor het NVT-onderwijs

Universiteit van Belgrado
Filologische faculteit
Vakgroep neerlandistiek

INHOUD

- 1. Kennismaking met rijketeksten.org en het NVT-parcours: *wat zijn rijke teksten en waarom zijn ze essentieel buiten het taalgebied*?
- 2. *Zes didactische principes* in de praktijk: van transfer realiseren tot kwaliteitsvolle interactie
- 3. Hoe kies je een geschikte tekst voor jouw NVT-les? *Werken met de selectiechecklist*
- 4. Rijke teksten op maat: differentiëren voor beginners (A1-A2) en gevorderde leerders (B1-C2)
- 5. Praktijkvoorbeelden van lessen
- 6. Enkele aandachtspunten

Universiteit van Belgrado
Filologische faculteit
Vakgroep neerlandistiek

1. Wat zijn rijke teksten?

> *Een rijke tekst is een authentieke, aansprekende tekst met veelzijdig en gevarieerd taalgebruik, afkomstig van een vakkundige schrijver, die de leerling uitnodigt tot beleven, nadenken en betekenis geven. De inhoud is verhelderend, origineel, en/of gelaagd, en maakt het leggen van betekenisvolle verbanden binnen en tussen teksten mogelijk. De tekst helpt de leerling bij het leren over en begrijpen van zichzelf en de wereld, en draagt bij aan de uitbreiding van diens talige repertoire.*

1. Rijke teksten in NVT-onderwijs

1. 2. Zes didactische principes

Rijke teksten: veelgestelde vragen

Hier vind je antwoorden op belangrijke vragen zoals: "Wat zijn rijke teksten en hoe selecteer je ze?" en "Op welke niveaus kun je rijke teksten inzetten?"

0 %

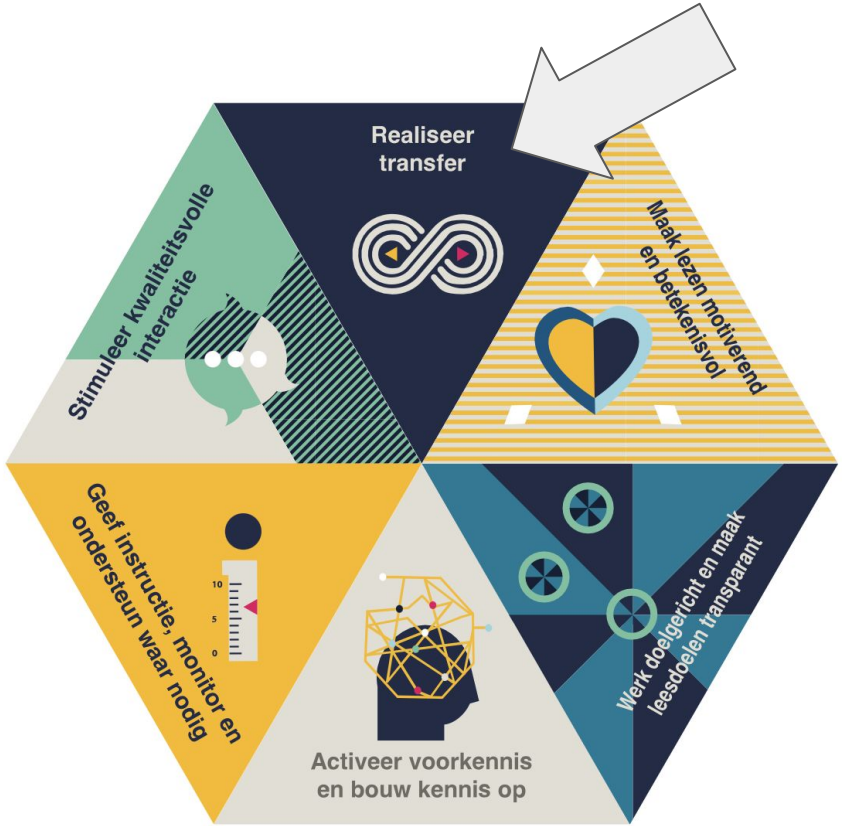
Werken met rijke teksten

Hier ontdek je zes basisprincipes van motiverende en effectieve leesdidactiek en leer je hoe je ze kunt toepassen.

0 %

2. Zes didactische principes

1. Realiseer transfer
2. Maak lezen motiverend en betekenisvol
3. Werk doelgericht en maak leesdoelen transparant
4. Activeer voorkennis en bouw kennis op
5. Geef instructie, monitor en ondersteun waar nodig
6. Stimuleer kwaliteitsvolle interactie

Universiteit van Belgrado
Filologische faculteit
Vakgroep neerlandistiek

2. Zes didactische principes

2. Zes didactische principes

Wat voor transfer?
Tussen taaldomeinen, tussen talen, tussen leergebieden, over de leerjaren heen en tussen de leefwerelden.

Hoe bereik je dat?

- door **rijke, authentieke teksten** te gebruiken
- door rijke **teksten te integreren uit verschillende leergebieden** in het taalonderwijs
- door te zorgen voor een **doorlopende leerlijn over de leerjaren heen**
- doel: een **brug te slaan tussen taalkennis en de leef- en ervaringswereld** van de leerders

Hoofdmotieven op de drie niveaus van factoren die de motivatie van taalleerders beïnvloeden:

- **het taalniveau**: attitudes ten aanzien van de doeltaal en -cultuur;
- **het leerderniveau**: zelfvertrouwen, succeservaringen en persoonlijke doelen en
- **het leersituatieniveau:** de onderwijscontext, het lesmateriaal, de klasdynamiek en jouw rol als docent.

2. Zes didactische principes

Eerst onderscheid **lesdoel** ⟺ **leesdoel** maken.

Daarna het leesproces bouwen:

- Fase 1 (vooraf): **Concrete en betekenisvolle les- en leesdoelen selecteren**
- Fase 2 (tijdens): **Les- en leesdoelen expliciet en transparant maken voor de leerders**
- Fase 3 (na afloop): **Reflecteren en controleren of de leerders de les- en leesdoelen bereiken**

Manieren om voorkennis bij NVT-leerders te activeren:

- **visualisatie:** via audiovisueel materiaal dat aansluit bij het tekstonderwerp
- **vragen stellen:** *Wat voor soort tekst is het? Is het thema interessant? Hoe ziet die eruit?*
- **kennis van de wereld activeren** (bv. de culturen)

Actief werken aan woordenschatuitbreiding (impliciet en expliciet) en de transfer.

2. Zes didactische principes

Het instructiemodel van Duke en Pearson:

- **Expliciete uitleg van de strategie**: de strategie uitleggen: wat, wanneer en hoe
- **Modeling:** de strategie voordoen
- **Samen oefenen:** leerders de strategie samen laten oefenen
- **Begeleide inoefening:** begeleiden en geleidelijk loslaten
- **Zelfstandig gebruik:** Leerders passen de strategie zelfstandig toe

Feedback geven.

In kwaliteitsvolle interactie is er ruimte voor **taalaanbod, taalproductie en taalfeedback**: zowel vanuit jou als docent, als vanuit de leerders onderling. Zo ontstaat het optimale klimaat voor taalstimulering en begripsvorming.

Soorten interactie:

- tussen leerder(s) en docent,
- tussen leerders onderling,
- klassikaal,
- in kleine groepen,
- in tweetallen,
- met moedertaalsprekers via digitale platformen,
- maar ook met technologie.

3. Hoe kies je een geschikte tekst voor jouw NVT-les?

Rijke teksten kunnen worden ingezet op alle niveaus van NVT, mits de complexiteit van de teksten en de bijbehorende taken is afgestemd op het taalniveau van de leerders:

- **Bij beginners (A1-A2)** kan dat betekenen dat je sterk vereenvoudigde taken gebruikt die focussen op globale betekenis en culturele kennismaking. Bijvoorbeeld: leerders bekijken een reclame voor een Nederlands product en bespreken welke woorden ze herkennen, of ze luisteren naar een kort fragment uit een podcast en identificeren het hoofdonderwerp.
- **Voor gevorderde leerders (B1-C2)** kun je complexere opdrachten ontwerpen, waarbij de nadruk ligt op diepere analyse van taal en cultuur en het herkennen van discours- en pragmatische kenmerken. Bijvoorbeeld: leerders analyseren hoe een opinieartikel is opgebouwd, welke overtuigingstechnieken de auteur gebruikt, en hoe de toon verschilt van een vergelijkbaar artikel uit hun eigen taalgebied.

Universiteit van Belgrado
Filologische faculteit
Vakgroep neerlandistiek

3. Hoe kies je een geschikte tekst voor jouw NVT-les?

	ALGEMENE LEESVAARDIGHEID
C2	*Kan vrijwel alle vormen van geschreven taal begrijpen en kritisch interpreteren, met inbegrip van abstracte, structureel complexe of zeer spreektalige literaire en niet-literaire geschriften. Kan een breed scala van lange, complexe teksten begrijpen en daarbij subtiele verschillen in stijl en impliciete en expliciete betekenissen opmerken.*
C1	*Kan lange, complexe teksten op detailniveau begrijpen, ongeacht of zij betrekking hebben op zijn of haar eigen vakgebied, mits hij of zij moeilijke passages kan herlezen.*
B2	*Kan in hoge mate zelfstandig lezen, past zijn of haar leesstijl en -snelheid aan verschillende teksten en doeleinden aan, en maakt selectief gebruik van toepasselijke naslagwerken. Beschikt over een grote actieve leeswoordenschat, maar kan enige moeite hebben met weinig voorkomende idiomatische uitdrukkingen.*
B1	*Kan met voldoende begrip directe feitelijke teksten lezen over onderwerpen die betrekking hebben op zijn of haar interessegebied.*
A2	*Kan korte, eenvoudige teksten begrijpen over vertrouwde zaken van concrete aard, die zijn geschreven in veelgebruikte alledaagse of werkgebonden taal.*
	Kan korte, eenvoudige teksten begrijpen, geschreven met de meest gebruikte woorden, met inbegrip van een aantal woorden uit de gemeenschappelijke internationale woordenschat.
A1	*Kan zeer korte, eenvoudige teksten frase voor frase begrijpen door vertrouwde namen, woorden, en elementaire combinaties te herkennen en indien nodig te herlezen.*

	LEZEN TER INFORMATIE EN ARGUMENTATIE
C2	*Als C1*
C1	*Kan op detailniveau een breed scala van lange, complexe teksten begrijpen die veel worden aangetroffen in het sociale, professionele of academisch leven, en fijnere details herkennen zoals houdingen en uitgesproken of impliciete meningen.*
B2	*Kan informatie, ideeën en meningen ophalen uit zeer gespecialiseerde bronnen binnen zijn of haar vakgebied. Kan gespecialiseerde artikelen buiten het eigen vakgebied begrijpen, mits hij of zij af en toe een woordenboek kan gebruiken om zijn of haar interpretatie van terminologie te bevestigen.*
	Kan artikelen en verslagen over hedendaagse problemen begrijpen, waarin de schrijvers bepaalde stellingen of standpunten innemen.
B1	*Kan de belangrijkste conclusies herkennen in van heldere signalen voorziene argumenterende teksten. Kan de redenering herkennen in de behandeling van de gepresenteerde kwestie, zij het niet noodzakelijkerwijs tot in de details.*
	Kan belangrijke punten herkennen in directe krantenartikelen over vertrouwde onderwerpen.
A2	*Kan specifieke informatie herkennen in eenvoudiger schriftelijk materiaal waarmee hij of zij in aanraking komt, zoals brieven, brochures en korte krantenartikelen waarin gebeurtenissen worden beschreven.*
A1	*Kan een indruk krijgen van de inhoud van eenvoudiger informatief materiaal en korte, eenvoudige beschrijvingen, vooral als er visuele ondersteuning bij is.*

3. Hoe kies je een geschikte tekst voor jouw NVT-les?

3. Hoe kies je een geschikte tekst voor jouw NVT-les?

3. Kijkwijzers

Realiseer transfer

Transfer tussen talen

- ❑ Ik laat leerders actief verbanden leggen tussen het Nederlands en hun andere talen (bijvoorbeeld moedertaal of schooltalen).
- ❑ Ik gebruik vergelijkende activiteiten (contrasterende voorbeelden) om inzicht in taalsystemen te bevorderen.

Transfer tussen leergebieden

- ❑ Ik kies thema's en teksten die inhoudelijk aansluiten bij andere vakken (letterkunde, geschiedenis, biologie, kunst, maatschappijleer, ICT).

Transfer over leerjaren heen

- ❑ Ik heractiveer voorkennis bij nieuwe thema's en taken.

3. Kijkwijzers

Maak lezen motiverend en betekenisvol

Kijkwijzer NVT

Leersituatieniveau: Cursus, docent en groep

- Ik breng de interesses van leerders in kaart (bv. via een korte vragenlijst) en stem mijn tekstkeuze hierop af.
- Ik geef leerders keuzevrijheid in thema's en teksten, zodat ze meer autonomie ervaren.
- Ik toon enthousiasme voor de Nederlandse taal en cultuur en maak verwachtingen helder.
- Ik structureer leesactiviteiten in drie fasen (voor – tijdens – na het lezen) en zorg voor actieve betrokkenheid van leerders.
- Ik geef opbouwende, informatieve en positieve feedback om motivatie en zelfvertrouwen te versterken.
- Ik creëer een veilige en ondersteunende leeromgeving waarin leerders met en voor elkaar lezen en leeservaringen delen.

3. Kijkwijzers

Activeer voorkennis en bouw kennis op

Ik maak les- en leesdoelen expliciet en transparant voor de leerders

- ❑ Leerders weten vóór het lezen **waarom** zij deze tekst lezen.
- ❑ Het **leesdoel** is expliciet benoemd en **zichtbaar gemaakt** (mondeling, op het bord, in de opdracht).

Activeer voorkennis en bouw kennis op

Kennis van de wereld

- ❑ Ik besteed aandacht aan wat de leerders al weten, hun achtergronden en ervaringen.
- ❑ Ik vraag naar de mening en bespreek de interesses van de leerders.
- ❑ Ik besteed aandacht aan de culturele en historische context waarin de tekst is ontstaan.

Woordenschat

- ❑ Ik heb belangrijke onbekende woorden geselecteerd.
- ❑ Ik heb bepaald welke woorden expliciet en/of impliciet kunnen worden uitgelegd.

4. Rijke teksten op maat

Verschillen tussen leerders

- **Beheersingsniveau:** kennis en vaardigheden
- **Interesse:** betrokkenheid en motivatie
- **Leerprofiel:** leerstijl en leervoorkeur

Dimensies van differentiatie

- **Inhoud:** wat leerders leren
- **Proces:** hoe leerders leren
- **Product:** wat leerders produceren
- **Leeromgeving:** context van het leren

4. Rijke teksten op maat

Ook op de universiteit is kansenongelijkheid. Help studenten uit kansarme milieus en verander het pedagogische klimaat

Jongeren die van huis uit niet vertrouwd zijn met het wereldje van hoogopgeleiden, hebben het moeilijk op de universiteit. Uitkomst biedt een pedagogisch klimaat, gericht op de emancipatie van deze groep.

Milio van de Kamp 25 februari 2022, 13:09

Op interesse

- Maatschappelijke discussie (analyseren van argumentatie; activeren van kennis uit andere vakgebieden)
- Persoonlijke beleving (inleven in de persoonlijke toon)

Op taalniveau

- Lager niveau (gezamenlijk analyseren van moeilijke zinnen; vertaalondersteuning)
- Hoger niveau (verdiepende vragen over woordkeuze en stijl)

5. Praktijkvoorbeelden (1) - Realiseer transfer

Praktijkvoorbeeld 1

➤ Nepnieuws

Auteur(s): Kathleen van Royen, Fran Vanseveren

Type: boekfragment, informatief

Taalniveau: A2-B1

Samenvatting: In deze tekst wordt uitgelegd hoe sociale media werken en hoe ze nepnieuws en misinformatie verspreiden, hoe berichten en beelden kunnen worden gemanipuleerd en wat de gevolgen zijn van valse rapporten binnen de digitale ruimte.

Transfer tussen taaldomeinen

Transfer tussen talen

Transfer tussen leergebieden

Transfer over de leerjaren heen

Transfer tussen leefwerelden

5. Praktijkvoorbeelden (1)

Transfer tussen taaldomeinen

Na het lezen van de tekst kunnen verschillende schrijfopdrachten ingezet worden:

- de leerders kunnen een opiniestuk over de invloed van sociale media op het hedendaagse leven inleveren,
- ze kunnen zelf nepnieuws of een beknopte post op Instagram, Facebook of Twitter (X) schrijven
- of ze maken een deepfake-video voor op TikTok.
- Ze kunnen ook over het taalgebruik op sociale media (afkortingen, emoticons) rapporteren.
- Verder kunnen ze verslag geven over de privacy en veiligheid op sociale netwerken en hoe ze zichzelf beschermen.
- De docent kan de leerders een video over sociale media laten bekijken en vervolgens die inhoud bespreken of er een groepsdiscussie over voeren.

Door middel van deze oefeningen worden de vier vaardigheden (lezen, schrijven, luisteren en spreken) aan elkaar gekoppeld met als doel zelfstandig en kritisch denken, alsook creativiteit van de leerders stimuleren.

Transfer tussen talen

Laat de leerders Engelse woorden uit de tekst uitleggen en synoniemen in het Nederlands geven, denk aan *fakenews, deepfake, like, gamen, surfen, checken, downloaden, site, clickbait, account*, enz. Vervolgens kun je de leerders de woorden naar hun eigen taal laten vertalen of toelichten of die woorden in hun taal ook uit het Engels overgenomen worden.

Transfer over de leerjaren heen

De bedoeling van deze vorm van transfer is de progressie in taalbeheersing van leerders te volgen. Daarbij speelt de metacognitie een belangrijke rol. Laat de leerders erover nadenken welke grammaticale constructies zij uit vorige jaren herkennen of welke leerstrategieën zij hergebruiken, zoals kritisch lezen en beargumenteren.

Transfer tussen leergebieden

De tekst over het nepnieuws heeft een vakoverstijgend karakter. De inhoud bestrijkt de vakgebieden maatschappijleer en ICT, maar er kan ook uitgeweid worden naar geschiedenis en taalkunde. De docent kan de leerders bv. laten vertellen welke sociale categorieën vatbaar zijn voor manipulatie. Tevens kunnen ze berichten over propaganda en misinformatie in de geschiedenis. Binnen een taalkundige opdracht kan het thema 'hoe de taal misbruikt wordt voor manipulatie' behandeld worden.

Transfer tussen leefwerelden

Aangezien de tekst aansluit bij de digitale leefwereld van de leerders, kunnen ze een voorbeeld uit hun eigen ervaringen geven of een verslag doen over hun eigen mediagebruik.

5. Praktijkvoorbeelden (2) - Activeer voorkennis

Praktijkvoorbeeld 1

➤ **Ik moet misschien eerst vertellen hoe de dag begon**

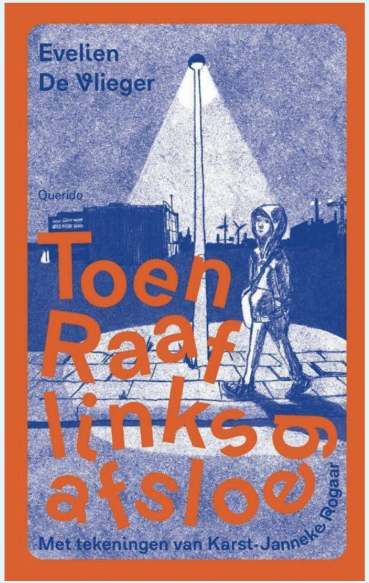
Auteur(s): Evelien de Vlieger

Type: boekfragment

Taalniveau: A2

Samenvatting: Dit boekfragment beschrijft het begin van een gewone dag van een jongen. Hij vertelt over zijn ochtendroutine, ontbijt en lunch. De tekst is geschikt voor NVT-leerders op niveau A1-A2 om woordenschat rond dagelijkse gewoontes en eten te oefenen.

Daarnaast bevat de tekst enkele cultuurspecifieke elementen, zoals *hagelslag*, *boterham met kaas*, *kippenbil* en *appelmoes*. De tekst biedt mogelijkheden voor differentiatie. Leerders die sneller lezen kunnen verder kijken dan de letterlijke betekenis. Zo ontdekken ze dat er meer aan de hand is: de jongen verdwaalt die dag namelijk en bovendien is zijn moeder weg.

Hoe activeer je voorkennis met deze tekst?

Deze tekst biedt sterken kansen om voorkennis te activeren bij beginnende leerders (A1-A2). De focus ligt op tekstinterne eigenschappen, kennis van de wereld (cultuurspecifieke elementen) en de woordenschat rond ochtendroutine en eetgewoontes. Hieronder zie je per aandachtspunt concrete suggesties.

1. Tekstinterne eigenschappen
2. Kennis van de wereld
3. Woordenschat

5. Praktijkvoorbeelden (2)

1. Tekstinterne eigenschappen

Om voorkennis bij de NVT-leerders te activeren, bespreken we eerst de tekstinterne eigenschappen, en afhankelijk van het niveau van de leerders bepalen we welke informatie bijdraagt aan het activeren van voorkennis en welke overbodig is.

- **Tekstsoort, auteur, jaartal, lay-out:** Het gaat hier om een fragment uit het boek *Toen Raaf links afsloeg* (2022) van de Belgische schrijfster Evelien de Vlieger. Het is te verwachten dat NVT-leerders op A1-A2-niveau nog niet bekend zijn met deze auteur. De docent kan bepalen of het nodig is om dit klassikaal te bespreken.
- **Motivatie, onderwerp, interesse:** Een goede manier om interesse bij de NVT-leerders te wekken is door hen te laten raden waar de tekst over gaat en wat de motivatie van de auteur was. Laat ze alleen de titel (van het boek of het fragment) en de eerste zin lezen, en laat hen vertellen wat zij denken dat er gaat gebeuren.

2. Kennis van de wereld

Deze tekst bevat enkele cultuurspecifieke elementen die voor NVT-leerders op het niveau A1-A2 waarschijnlijk onbekend zijn.

- *hagelslag*
- *boterham met kaas*
- *kippenbil en appelmoes*
- *broodtrommel*
- *kaneelbrokken*
- *rijmwoordenboek*

Bespreek deze woorden vooraf. Laat de leerders afbeeldingen van het eten zien en deze verbinden met de woorden.

Waar komt de naam Hagelslag vandaan?

A. *De bedenker heette Adrie Hagelslag en wilde altijd al beroemd worden*
B. *Hagelslag werd vroeger 'sneeuwvlokken' genoemd, maar het kilmaat warmt op en het sneeuwt bijna nooit meer*
C. *Het hagelde net toen de bedenker op het idee voor het broodbeleg kwam*

3. Woordenschat

Gebruik deze tekst binnen thema's als eten, eetgewoontes en ochtendroutine. Laat de leerders eerst vertellen wat zij 's ochtends doen en in welke volgorde. Vraag ook naar hun eetgewoontes.

Omdat er in deze tekst ook sprake is van een rijmwoordenboek en de hoofdpersonages op zoek zijn naar rijmwoorden, is het zinvol om via rijmen woordenschat op te bouwen.

Laat de leerders deze (deel-)rijmwoorden in de tekst opzoeken.

Voorbeelden: dag – maandag – werkdag; strooi – gooi;

Sterke leerders kunnen eventueel ook een kort gedicht schrijven of rijmwoorden in een gedicht aanvullen.

5. Praktijkvoorbeelden (3) - Maak lezen motiverend en betekenisvol

Praktijkvoorbeeld 1

➤ Scrollen langs perfecte lijven en levens

Auteur(s): Mariska van Sprundel

Type: artikel, informatief

Taalniveau: B1-B2

Samenvatting: Het artikel analyseert de werking van Instagram en andere sociale media platforms op lichaamsbeeld en welke impact dit heeft op de mentale gezondheid van gebruikers, vooral jongeren.

Motiverende rol van de docent

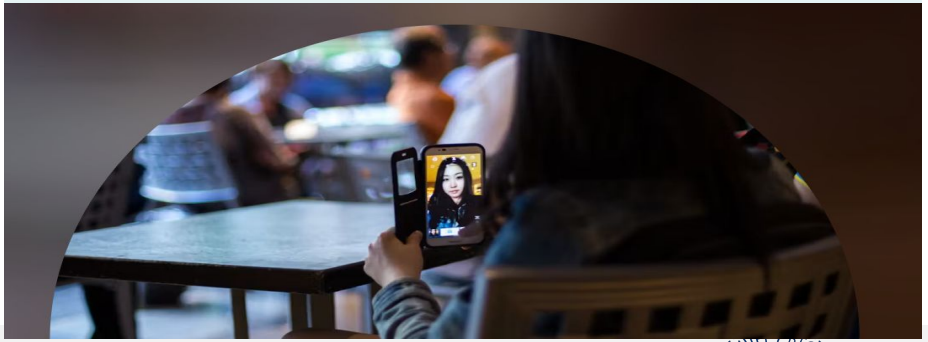
Herhaald gebruik met verschillende doelen

Keuzevrijheid in vervolgactiviteiten

Hoe maak je lezen motiverend met deze tekst?

Deze tekst activeert alle drie de motivatieniveaus uit het model van Dörnyei (1994): het taalniveau, het leerderniveau en het leersituatieniveau.

- Op **taalniveau** maken leerders kennis met actuele maatschappelijke thema's in Nederlandstalige samenlevingen, zoals lichaamsbeeld, sociale media en mentale gezondheid. De tekst introduceert eigentijdse woordenschat rond welzijn en zelfbeeld.
- Op **leerderniveau** combineert de tekst herkenbare voorbeelden met onderzoeksinformatie, waardoor B1–B2-leerders nieuwe taalstructuren in context kunnen begrijpen. De duidelijke structuur ondersteunt effectieve leesstrategieën.
- Op **leersituatieniveau** sluit het onderwerp sterk aan bij de leefwereld van jongeren wereldwijd, waardoor de tekst betrokkenheid, herkenning en intercultureel inzicht stimuleert.

Universiteit van Belgrado
Filologische faculteit
Vakgroep neerlandistiek

5. Praktijkvoorbeelden (3)

Tip

Praktische tips voor geleidelijke opbouw

- **Start met visuele ondersteuning**: Laat leerders eerst de twee afbeeldingen bekijken en bespreken wat ze zien. Dit activeert voorkennis en verlaagt de drempel.
- **Begin met persoonlijke verhalen**: Vraag studenten over hun ervaringen met sociale media, mentale gezondheid, zelfbeeld enz.
- **Bouw op naar wetenschappelijke passages**: Nadat leerders vertrouwd zijn met het onderwerp, werk je toe naar de onderzoeksresultaten en statistieken.
- **Train leesstrategieën expliciet**:
  - **Onderstrepen**: Laat leerders kernwoorden over mentale gezondheid markeren
  - **Notities maken**: Maak een schema met "oorzaken" en "gevolgen" van sociale media gebruik
  - **Mentale voorstellingen**: Laat leerders voor zich zien hoe gefilterde foto's werken
  - **Tekststructuur herkennen**: Identificeer kopjes en hun functie
- **Beïnvloed attributie positief**:
  - Als leerders iets niet begrijpen: "Welke strategie kun je inzetten?" (niet: "Dit is te moeilijk voor je")
  - Na succesvol lezen: "Welke strategieën hebben je geholpen?" (focus op strategiegebruik en inzet)

Motiverende rol van de docent

Toon enthousiasme voor het onderwerp:

- Deel je eigen ervaringen met sociale media (authentiek)
- Laat zien dat je het onderwerp belangrijk vindt
- Stel oprechte vragen aan leerders over hun ervaringen

Herhaald gebruik met verschillende doelen

Je kunt deze tekst **meerdere keren** gebruiken met verschillende leesdoelen:

1. Globaal begrip:
- **Leesdoel**: Begrijp de hoofdgedachte – wat is het probleem en wat zijn de gevolgen?
- **Strategie**: Skimmen, focus op kopjes en eerste zinnen

2. Kritisch lezen:
- **Leesdoel**: Analyseer de argumentatie – zijn de argumenten overtuigend?
- **Strategie**: Kritisch lezen, bronnen evalueren, eigen mening vormen

3. Taalanalyse:
- **Leesdoel**: Verzamel woordenschat over mentale gezondheid en sociale media
- **Strategie**: Woorden categoriseren, collocaties noteren, eigen zinnen maken

Keuzevrijheid in vervolgactiviteiten

Geef leerders autonomie door keuze te bieden in vervolgactiviteiten:

Optie 1: Schrijf een persoonlijke reflectie over je eigen socialemediagebruik
Optie 2: Houd een debat met klasgenoten (voor of tegen social media)
Optie 3: Maak een infographic over "gezond socialemediagebruik"
Optie 4: Analyseer een ander probleem (bijvoorbeeld privacy of nepnieuws)

Leerders kunnen ook eigen invalshoeken kiezen.

6. Aanbevelingen voor docenten om rijketeksten.org verder te ontwikkelen voor het NVT-onderwijs

1 NVT-specifieke didactische notities

Bij teksten korte informatie toevoegen over:

- relevante grammaticale structuren;
- culturele en pragmatische aspecten;
- mogelijke moeilijkheden voor anderstalige lezers.

Docenten kunnen eventueel zelf notities aan het platform toevoegen.

2 Woordenschat-ondersteuning

Woordenlijsten, frequentielijsten of glossaria bij teksten aanbieden.

Moeilijke of specifieke woorden kort en in eenvoudig Nederlands verklaren.

Studenten zo ondersteunen bij zelfstandig lezen.

3 Aandacht voor cultuurspecifieke items

Culturele verwijzingen, tradities, historische gebeurtenissen en uitdrukkingen verklaren.

Dit kan via annotaties, pop-ups of links naar externe informatiebronnen.

Universiteit van Belgrado
Filologische faculteit
Vakgroep neerlandistiek

6. Aanbevelingen voor docenten om rijketeksten.org verder te ontwikkelen voor het NVT-onderwijs

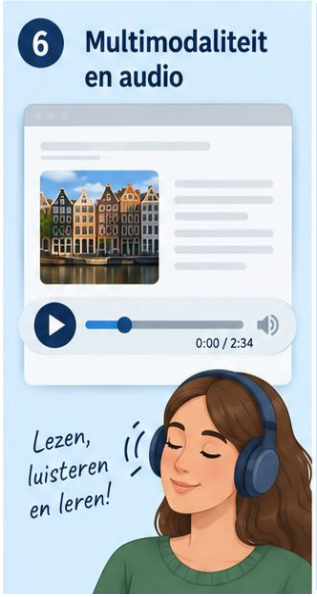
Nieuwe thema's toevoegen die beter aansluiten bij internationale NVT-curricula.

Ook songteksten, film- en tv-fragmenten en content van Nederlandse/Vlaamse bloggers en influencers opnemen.

Aansluiten bij de leefwereld van studenten en zo hun motivatie verhogen.

Populaire cultuur kan bovendien een brug vormen naar literaire en informatieve teksten.

Audio-opnames aan teksten toevoegen.

Studenten zo laten oefenen met uitspraak, ritme, intonatie en luistervaardigheid.

Universiteit van Belgrado
Filologische faculteit
Vakgroep neerlandistiek

6. Aanbevelingen voor docenten om rijketeksten.org verder te ontwikkelen voor het NVT-onderwijs

Meer literaire fragmenten aanbieden die ook in vertaling beschikbaar zijn.

Studenten de mogelijkheid geven om bron- en doeltaal met elkaar te vergelijken.

Dit is vooral relevant voor taalverwerving, cultuur-, literatuur- en vertaalonderwijs.

Een platform creëren waar docenten materiaal, ervaringen en didactische notities kunnen delen.

Zo kan rijketeksten.org evolueren van een **statisch tekstenarchief naar een collaboratieve werkomgeving**.

Aan de slag: ontwerp een les met de kijkwijzer

Gebruik de tekst die je bij de vorige opdracht hebt geselecteerd. Kies een kijkwijzer die past bij jouw situatie.

1. Kies een kijkwijzer

Welk van de 6 didactisch principes wil je centraal stellen in je les?

2. Ontwerp een activiteit

Beschrijf kort een concrete activiteit voor, tijdens en na het lezen waarbij je kijkwijzer gebruikt.
Bv. Stimuleert de tekst nieuwsgierigheid en culturele interesse?

3. Deel en bespreek

Presenteer jullie activiteit in één minuut aan de groep. Wat viel op? Wat werkte goed of roept nog vragen op?

Universiteit van Belgrado
Filologische faculteit
Vakgroep neerlandistiek

NIEUWSGIERIG?
STEL JE VRAAG!

Universiteit van Belgrado
Filologische faculteit
Vakgroep neerlandistiek